

SUOMEN eläinten kouluttajat ry

TUIRE KAIMIO THOMAS STOKKE KATRIINA TIIRA
HANNU KYLLÖNEN RIIKKA KOKKONEN

**METSÄSTYSKOIRA-
SEMINAARI KEVÄT 2021** VERKOSSA
29.5 – 30.5

Tapahtumatiedot ja liput www.elaintenkouluttajat.com/seminaari-2021

METSÄSTYSKOIRASEMINAARI 29.-30.5.2021

Kirjoittaja: Koulutuspalvelut & koirahieronta Jenni Hautamäki

Suomen eläinten kouluttajat ry, seminaarityöryhmä

Suomen eläinten kouluttajat ry järjesti toukokuussa 2021 kaksipäiväisen verkko-seminaarin, jonka kantavana teemana olivat metsästävät koirat yli käyttö- ja roturajojen. Seminaari kantoi nimeä Metsästyskoiraseminaari. Seminaari oli suunnattu kaikille metsästävien koirien omistajille, kasvattajille ja tuleville pennunhankkijoille.

Seminaarin avasi Suomen eläinten kouluttajat ry:n puheenjohtaja Sofia

Haapanen, joka kertoi yleisesti yhdistyksestä ja sen toiminnasta. Suomen eläinten kouluttajat ry on vuonna 2009 perustettu yhdistys, jolla on jäseniä reilut 300. Jäsenistö koostuu työkseen eläimiä kouluttavista ammattilaisista ja kannatusjäsenistä. Nettisivuilta www.elaintenkouluttajat.com löytyy lisätietoa yhdistyksestä, kannatusjäseneksi liittymisestä sekä kouluttajalista, josta voi hakea oman alueensa kouluttajia. Kouluttajat ovat sitoutuneet yhdistyksen eettisiin sääntöihin, ja niiden noudattaminen on edellytys listalla olemiselle ja yhdistyksen jäsenyydelle.

Seminaarin ensimmäinen päivä tarjosi monipuolisia luentoja ja toisena päivänä pääpaino oli käytännön tekemisessä. **Eläinten kouluttaja ja tietokirjailija Tuire Kaimio luennoi pennun kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta.** Kaimio kävi luennollaan läpi seikkoja, jotka vaikuttavat siihen, minkälaiseksi aikuiseksi pentu kasvaessaan muodostuu. Luennolla kuulumme hyviä pointteja metsästysominaisuuksien kehittymisestä. Se, miten pentu saa kasvaa, minkälaiset elinolosuhteet sillä on ja mitä kokemuksia se saa ympäristöstään, muokkaa pennusta sellaisen, millainen se tulee aikuisenakin arjessa olemaan ja miten se suoriutuu metsästyskäytössä. Tietyt asiat kasvun vaiheessa ja oppimisen herkkyyksikausien hyödyntämisessä, tai niissä epäonnistumisessa, vaikuttavat kaikkiin koiriin samalla lailla käyttötarkoituksesta riippumatta, joten luennon annista hyötyivät muutkin kuin metsästyskoirien omistajat.

Kaimio neuvoi, että pentua valittaessa terveyden ja arkuuden/rohkeuden periytyvyyden huomioimisen lisäksi kannattaa kiinnittää huomiota siihen, millaiset kotiolot pennun vanhemmilla on ja miten ne kotiooloissaan käyttäytyvät. Näitä asioita eivät käyttäytymistestit eivätkä tulokset kokeissa tuo esille. Kaimio kertoi, että myös emän hoiva vaikuttaa paljon pentujen aikuiskäyttäytymiseen.

Myös metsästyskäytössä olevien koirien eri ominaisuuksien pohjat luodaan jo pentulaatikossa. Virikkeellisen kasvun merkitys onkin suuri ja kasvattajan vastuu korostuu tässä, sillä sosiaalistumisen ja sosiaalistamisen herkkyyskausi alkaa jo kasvattajan luona. Leikkiminen on pennulle korvaamatonta, sillä metsästyskäyttäytymisen pohjia opitaan sisarusten kanssa leikkiessä!

Riikka Kokkonen, eläintenkouluttaja Koirapalvelu Kannattavasta, luennoi, mitä kaikkea metsästyskoiran vuoteen sisältyy. Hyvinvoinnin ja kouluttamisen näkökulmaa tarkasteltiin metsästyskauden aikana, lepokaudella ja treenikaudella. Kokkonen muistutti koiran hyvinvoinnin koostuvan muustakin kuin fyysisestä terveydentilasta, liikunnasta ja levosta sekä oikeanlaisesta ravinnosta. On tärkeää myös se, missä määrin koira pääsee toteuttamaan sille laji- ja rotutyypillisiä käytöstarpeita, eli paljonko sille tarjotaan virikkeitä ja aktivointia. Millekään koiralle pelkästään tarhassa oleminen, pelkkä satunnainen remmilenkitys ja ruoka kippoon tarjoiltuna ei takaa riittävää hyvinvointia. Suhde ihmiseen on koiran kehityksen myötä muodostunut tärkeäksi kaikille koirille. Kokkonen toi esille tärkeän pointin; koiran lajille ja rodulle tyypilliset käyttäytymistarpeet ovat aina läsnä, eikä riitä, että se pääsee toteuttamaan itseään vain metsällä. ”Koiran kalenterissa ei lue, milloin metsästyskausi päättyy ja lepokausi alkaa.”

Kokkonen vertasi eri metsästysrotujen kouluttamisen eroja. Rodusta riippumatta koulutus kuitenkin valmistaa koiraan kuin koiraan metsästyskauteen. Kaikki, mitä koira ei luontaisesti tee, täytyy sille erikseen pennusta alkaen kouluttaa. Automaattisesti ei voida olettaa, että koira osaisi asian, joka on sille vieras, vaikka käyttöominaisuudet perimän myötä olisivat miten hyvät tahansa. Tärkeät arkitaidot usein unohtuvat lajikoulutuksen jalkoihin; hihnäkäyttö, yksinolo ja rauhoittuminen tulisi opettaa jokaiselle koiralle.

Koulutuksen kannalta jokaisen koiranomistajan olisi tärkeä tunnistaa metsästyskäyttäytymisketjun osat, sillä taitava kouluttaja osaa valjastaa ne motivaattoreiksi ja palkkioiksi. Metsästyskäyttäytyminen on sisäänrakennettu käytösketju, jonka osat löytyvät kaikkien kesykoirien perimästä jossain määrin. Lopuksi Kokkonen korosti perimän merkitystä, sillä se asettaa rajat sille, mitä koira voi oppia; koulutuksella voimme vaikuttaa asioihin, mutta emme voi muuttaa koiraan toiseksi mitä se ei perimänsä puolesta ole. Perimä ja oppimishistoria ohjaavat koiraan toiminnassaan ja siinä, miten se käyttäytyy.

Päivän ehkä puhutuin, eniten palautetta ja kiitosta aiheen tärkeydestä kerännyt osio oli Hannu Kyllösen kokemusasiantuntijan puheenvuoro, jossa hän toi selkeästi esille, miten koulutusmenetelmät ovat muuttuneet ja miten nykytieto koiran käyttäytymisestä on vaikuttanut hänen omaan tekemiseensä metsästyskoirien kouluttajana ja ohjaajana. Tämä lyhyt pintaraapaisu ja kooste luennon annista ei tee oikeutta koko sen sisällölle. Kyllönen ei ole ammattikouluttaja eikä kouluta muita ohjaajia tai heidän koiriaan. Hän toi esille myös sen, että ei edusta mitään rotujärjestöä vaan enemmänkin kokee edustavansa pääasiassa vain itseään ja mahdollisesti sitä ryhmää, joka käyttää nykyaikaisia koulutusmenetelmiä metsästyspuolella.

Kyllönen avasi käytännönläheisesti omaa oppimistaan ja kertoi avoimesti historiaansa kuuluneen ns. perinteisiä koirankoulutusmenetelmiä, eli mm. kovaa huutamista, sähköä, erilaisia rangaistuksia, kolinapurkin käyttöä, alistamista, johtajuusajattelua sekä siihen liittyvää koiran selättämistä. Hän kertoi, ettei ollut ymmärtänyt, mihin menetelmät perustuivat, eli nykytiedolla ymmärtäen pelkoon, pelkoehdollistamiseen, pakottamiseen ja paineistamiseen. Silloin riitti, että näki menetelmän toimivan hetkellisesti, eli ei-toivottu käytös loppui paineen tai rankaisun alla. Se mitä koiran aivoissa ja fysiologiassa silloin tapahtui ja mitä seurauksia sillä oli kokonaisuudessaan, oli tuolloin toissijaista. Nykytietoon perustuvaa kouluttamista Kyllönen alkoi omatoimisesti opiskella vuonna 2008, koska halusi ymmärtää paremmin, miksi jokin menetelmä toimii tai ei toimi. Häntä eivät motivoineet käyttökokeet ja koemenestys, vaan hän halusi ymmärtää, mikä on oppimisen taustalla; miksi koira oppii, niin kuin se oppii.

Kyllönen peilasi entisaikojen virheelliseen ns. susitutkimukseen perustunutta käsitystä koirien oppimisesta sekä käyttäytymisestä siihen, mitä nykyään koirasta lajina, sen käyttäytymisestä ja oppimisen mekanismeista tiedetään. Kun ennen tekemisen taustalla vaikuttivat hierarkia-ajattelu, johtajuus, dominanssi sekä vietit ja viettiteoria, perustuu nykytieto koiran kehitykseen lajina ja ymmärrykseen metsästyskäyttäytymisestä, joka on koirilla sisäänrakennettu käytösketju.

Kyllönen vertaili ennen käytettyjä menetelmiä nykyaikaan ja listasi asioita, joilla koiran käyttäytymistä on selitetty. Ongelmat yleisesti selitettiin johtajuusongelmina, mikä johti usein fyysiseen ohjaamiseen. Nykytietämys osoittaa jo tämänkaltaisen ajattelun virheelliseksi. Kyllönen havainnollisti monin käytännön esimerkein eroja entisaikaan ja nykyaikaan. Hän kertoi selkokielisesti myös oppimisen fysiologisesta puolesta eli siitä, mitä koiran aivoissa tapahtuu, kun se saa onnistumisen kokemuksia vs. pelon tunteita. Pelkoehdollistamisen menetelmistä Kyllönen mainitsi fyysisen ja psyykkisen väkivallan käytön lisäksi sähkö- ja kolinapurkin käytön.

Nykytietoon perustuvassa kouluttamisessa on vahva tutkimustausta. Aiemmin tutkittua tietoa ei käytännössä ollut. Kyllönen pitää suurimpana hyötynä sitä, että kouluttamisen vaiheet, sen onnistumiset ja epäonnistumiset voidaan aukottomammin selittää auki. Ennen, tiedon puuttuessa, selitykset jäivät enemmän arvailujen tasolle. Myös koulutuksen selkeys, tehokkuus, monipuolisuus ja eettisyys ovat syitä, miksi Kyllönen kouluttaa nykyään eri tavoin. Kyllönen kertoi, että muutos ja asioiden ymmärtäminen on vaatinut hänellä paljon aikaa. Palautteiden perusteella tätä luentoa suositeltiin erittäin lämpimästi kaikille rotujärjestöille omiin tapahtumiin tilattavaksi.

Biologi, FT ja eläinten käyttäytymistieteen dosentti Katriina Tiira päätti

ensimmäisen päivän esittelemällä kattavan paketin siitä, mitä

metsästysominaisuuksien periytyvyydestä tiedetään tutkimuksen kautta. Mitä testit ja kokeet meille kertovat, jos koiran kanssa niissä käydään, ja mitä hyötyä niistä on jalostukselle, vai onko hyötyä ylipäätään.

Tiira kertoi perusteellisesti, mistä kaikesta koiran käyttäytyminen koostuu. Karkeasti yhteenvedettynä voidaan sanoa, että perimän ja sen kautta tulevan persoonallisuuden lisäksi käyttäytymiseen vaikuttavat ympäristötekijät, kokemukset, koulutus, fysiologiset seikat ja senhetkinen tilanne, missä koira on. Myös epigenetiikka ja suolistobakteerit (ruoka) vaikuttavat käyttäytymiseen.

Metsästysominaisuuksien periytyvyydestä puhuessaan Tiira kävi läpi käyttäytymisominaisuuksien jalostamista, periytyvyyttä sekä ominaisuuksien periytyvyysasteita ja niiden mittaamista eri testien (kokeiden) muodossa ja esitteli kattavasti erilaisia tutkimuksia sekä testejä, joilla näitä ominaisuuksia mitataan.

Metsästyskäyttäytymisen jalostukseen vaikuttaa voimakkaasti se, valitaanko jalostukseen perimän ohjaamia vai koulutettuja piirteitä. Jälkimmäiset eivät periydy. Oleellinen kysymys on, miten perinnöllisiä ominaisuuksia arvioidaan, mitataan ja tulkitaan. Metsästyskoirilla työkaluksi kyseiseen tarkoitukseen on kehitetty erilaisia rotu- ja lajikohtaisia testejä eli metsästyskokeita. Tiira mainitsi, että jos työkalusta (testistä) halutaan apuja jalostukseen, mittaustavan pitäisi saada esille geneettinen ominaisuus - ei koulutuksen tuloksena saatua käyttäytymistä tai tuomarin mielipidettä. Samoin testin toistettavuuden pitäisi olla hyvä. Haasteena monessa kokeessa on se, että ne on luotu aikana, jolloin tutkittua tietoa ei ole ollut saatavilla. Niissä mitattavat asiat eivät välttämättä paljasta geneettisiä eroja mitattavassa ominaisuudessa tai edes mittaa geneettistä ominaisuutta. Myös ympäristön vaikutus on mittaustavassa suuri. Testit mittaavatkin usein kaikkea muuta kuin geneettisiä ominaisuuksia, ja jos testiä käytetään jalostuksen työkaluna niin, että vain yksilön tuloksia arvotetaan, on se silloin yksinkertaisesti tehotonta. Silti sitä tehdään.

Hyvä testi, jolla mitata metsästysominaisuuksien periytyvyyttä olisi sellainen, jossa objektiivisuus korostuisi subjektiivisten näkemysten sijaan. Toisin sanoen sellainen, jossa mitataan luotettavasti perimän osuutta, ei ympäristön ja koulutuksen vaikutusta. Tiira mainitsi esimerkkinä Ruotsin, jossa on Suomea enemmän innokkuutta ottaa virheistä oppia ja kehitellä uusia testejä nimenomaan jalostuksen työkaluiksi. Testejä, jotka mittaisivat enemmän persoonallisuuksia. Ruotsissa esim. MH-luonnekuvaus on jäänyt toissijaiseksi BPH-testille (Beteende- och personlighetsbeskrivning hund). Suomessa on edelleen MH:n lisäksi myös harvemmin käytössä oleva vanha luonnetesti. Ruotsissa esim. ihmisen hyökkäys -osio on jo poistettu testeistä, ollen Suomessa edelleen vanha jäännös, Tiira kertoo. Tiira antoi harrastajille ja rotuyhdistysten aktiiveille pohdittavaa; "Jos metsästysominaisuuksissa on jossain rodussa huolenaihetta, kannattaisiko miettiä jalostuksen apuvälineeksi uusia testejä?"

Metsästysominaisuuksien kannalta hyviä persoonallisuuspiirteitä sekä niiden periytyvyyttä käsiteltiin luennolla laajasti. Piirteet vaihtelevat roduittain, mutta pelokkuus - rohkeus -akselilla esiintyviä persoonallisuuspiirteitä on kaikilla tutkituilla eläimillä banaanikärpäsistä alkaen, ei vain koirilla. Persoonallisuuspiirteet, kuten sosiaalisuus (ihmistä kohtaan), yhteistyöhalukkuus eli koulutettavuus, aggressiivisuus vieraita ihmisiä kohtaan, aktiivisuus, impulsiivisuus, leikkisyys, kiinnostus riistaan ja koirien kesken esiintyvä dominoivuus tai alistuvuus osoittavat pysyviä eroja eläinten tavoissa toimia eri tilanteissa.

Tiira nosti esille impulsiivisuuden eli taipumuksen reagoida nopeasti ja kiihtyä. Tämä voi jalostuksen myötä olla korostunut liiaksi ja siten tuoda haasteita koulutettavuuteen eli ns. yhteistyöhalukkuuteen. Impulsiivisuuden toisessa päässä esiintyy itsehillintä, joka on myös voimakkaasti periytyvä piirre.

Ongelmanratkaisutehtävissä on todettu, että mitä parempi impulsikontrolli, sitä paremmin koira onnistuu tehtävissä. Monessa rodussa voidaan kokeissa vaatia nopeutta ja kiihkeyttä, joita arvotetaan myös jalostuksessa. Kun jalostetaan korkeaa energiatasoa, motivaatiotasoa ja ympäristöön reagoimista, lisätään myös impulsiivisuutta ja hyperaktiivisuutta, joten todennäköisesti silloin tullaan jalostaneeksi liian impulsiivia koiria. Palveluskoirat ja metsästyskoirat ovat alttiimpia tälle persoonallisuuspiirteelle.

Luennolla nousi esille myös muita perinnöllisiä piirteitä, jotka voivat lisääntyä vahingossa, ellei jalostuksessa kiinnitetä niihin huomiota. Näitä olivat mm. ääniarkuus, alusta-arkuus ja kiinnostus veteen. Uintihalukkuus on toki hyvä perinnöllinen piirre, mutta liiallinen kiinnostus veteen on ominaisuus, joka haittaa vesityöskentelyä.

Perimästä tulevat persoonallisuuspiirteet vaikuttavat paljon siihen, miten yksilö suoriutuu tai onnistuu metsästystehtävässä ja minkälainen yksilö ylipäättään on. Myös rotujen väliset käyttäytymiserot ovat voimakkaasti periytyviä. Täytyy muistaa myös, että myös ongelmakäytös voi olla periytyvää. Tämä antaa tietynlaisen helpotuksen omistajalle, jos koulutus ei saavuta halutunlaista tulosta ja tietää kuitenkin toimineensa koulutusvalinnoissaan eettisesti oikein. Kaikki ei aina ole omissa käsissä eikä ympäristön muokkaamaa tulosta. Vastuu sen sijaan kasvattajalla on jalostusvalinnoissaan suuri. Toki myös osaamaton omistaja voi edelleen toimia väärin ja valinnoillaan vaikuttaa suuresti koiran osaamiseen ja käyttäytymiseen.

Seminaarin toinen päivä painottui enemmän käytäntöön, ja sen annista vastasi Ruotsissa asuva norjalainen **etologi ja koirankouluttaja Thomas Stokke**.

Työkseen Stokke kouluttaa metsästyskoiria ja luennoi palkkioihin perustuvasta kouluttamisesta laajasti. Hän on ansioitunut ja erikoistunut lintukoiriin.

Stokke saapui seminaariimme Jyväskylään Koirakoulu Operantin tiloihin, jossa paikan päällä oli kahdeksan koirakkoa. Halutut koirakkopaikat myytiin loppuun hetkessä. Koulutukseen osallistui isomünsterinseisoja, kaksi sileäkarvaista noutajaa, labradorinnoutaja, pitkäkarvainen saksanseisoja, karkeakarvainen saksanseisoja, unkarinvizsla ja italianseisoja.

Etäkatselijat saivat seurata luentoja sekä koulutusta reaaliaikaisesti striimauksen kautta. Oli todella mielenkiintoista ja opettavaista nähdä eroavaisuuksia eri rotujen ja yksilöiden välillä, koirien erilaisia tapoja työskennellä ja niiden erilaisia reaktioita! Stokke luennoi ja koulutti hyvin selkeästi ja käytännönläheisesti.

Päivä oli tiivis ja koostui kuudesta koulutuksen portaikosta. Aihe kerrallaan Stokke piti teoriaosuuden kyseisestä aiheesta. Sen jälkeen hän opasti koirien ohjaajia kouluttamaan koiriaan käytännössä.

Päivän ensimmäinen osio käsitteli erilaisia palkkioita ja palkitsemisen rakentamista, sen merkitystä oppimiselle sekä haasteita oikeanlaisten palkkioiden löytämisessä. Toinen teema käsitteli koiran tarjoaman käytöksen vahvistamista, koiran aktiivisen oppijan roolin merkitystä sekä koulutuksen suunnittelua. Kolmas teema ja harjoitukset käsittelivät itsehillintää ja sen kehittämistä. Neljännessä teemassa työskenneltiin ympäristön (ulkoisten) vahvisteiden, eli ympäristön tarjoamien palkkioiden ja toiminnallisten vahvisteiden parissa. Viidentenä aiheena oli vihjeiden (käskyjen) liittäminen käytöksiin. Viimeisestä aiheesta eli vihjeiden yleistämisestä ja viemisestä tositilanteisiin jäivät valitettavasti käytännön harjoitukset puuttumaan, sillä päivä oli jo tässä vaiheessa pitkällä ja koirat olivat väsyneitä kaikesta harjoittelusta. Pehdyimme aiheeseen teorian ja videoiden avulla.

Päivän teemat antoivat hyvän rungon ja rakenteen varsinaiselle harjoittelulle myöhemmin kotioloissa. Vaikka painopiste oli metsästyskoirissa, kyseisistä koulutuksen vaiheista ja harjoituksista hyötyvät kaikki koirat.

Koirakkopaikkalaisille jäi päivän annista paljon eväitä kotiin, ja he saivat uusia oivalluksia koiriensa tavasta toimia. Järjestelyistä saimme hyvää palautetta myös etäkatselijoilta, jotka kokivat laadun niin hyväksi, kuin olisivat olleet itse paikan päällä.

Seminaarin taustasta, idean synnystä ja saamastamme palautteesta:

Suomen eläinten kouluttajat ry:n yksi tärkeä tavoite on tiedottaa eläinten hyvinvointiin liittyvistä asioista. Ensisysäykset ja idea lähteä järjestämään seminaaria juontavat juurensa vuoteen 2017 ja niin sanottuun spanielikohuun, joka nosti julkisuuteen epäkohdat metsästävien spanielien koulutuksessa. Aiheeseen haluttiin jo tuolloin tarttua ja se koettiin tärkeäksi; yhdistys haluaa edistää myös metsästyskoirien hyvinvointia tuomalla tarjolle nykyaikaista tietoa koirien oppimisesta, käyttäytymisestä ja kouluttamisesta.

Seminaarijärjestelyiden ollessa käynnissä alkuvuodesta 2021 tuli julkisuuteen vastaavanlainen kohu suojelukoira harrastuksessa. Myös se paljasti epäeettisiä ja eläinsuojelulakia rikkovia koirankoulutusmenetelmiä. Tämä osaltaan lisäsi pontta seminaarin järjestämiselle, sillä palautteen mukaan tarvetta nykytiedolle on myös metsästyskoira harrastamisen parissa. Myös suuri kiinnostus seminaariamme kohtaan jo markkinointivaiheessa kannusti viemään seminaarin toteutukseen asti.

Seminaariin osallistui lähes 200 kuulijaa, joten se kertoo, että kiinnostusta aiheetta kohtaan on ja se koetaan tarpeelliseksi.

Palautteiden perusteella koko seminaari oli menestys, jolle toivottiin jatkoa tulevaisuudessakin. Kaikki aiheet koettiin tärkeiksi ja kiinnostaviksi, jokaiselle löytyi jotakin ja tavoitimme kohderyhmämme hienosti. Myös laadukkaasti toteutettu striimaus sai paljon kiitosta. Vaikka maailmanlaajuinen koronapandemia monimutkaisti ja viivästytti seminaarin suunnittelua ja sen toteutusta, saimme etäyhteyksin tavoitettua paljon enemmän aiheesta kiinnostuneita ihmisiä kuin olisimme saaneet, jos seminaari olisi toteutettu perinteisesti paikan päällä luennoiden. Suomen eläintenkouluttajat ry haluaakin kiittää kaikkia Metsästyskoiraseminaariin osallistujia!

Seminaariin osallistuneiden koirajakauma:

